

USMON IBN AFFON ROZIYALLOHU ANHUNING XALIFALIGI DAVRIDAGI IKKI OLTI YILLIK BOSQICHNING SIYOSIY VA IJTIMOY TAHLILI

Raxmatov Abbos

Fargʻona davlat texnika universiteti

Ijtimoiy fanlar va sport kafedrası assistenti

Annotatsiya. *Ushbu maqolada Usmon ibn Affon xalifaligi ikki olti yillik bosqichga boʻlinib, siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan tahlil qilinadi. Birinchi bosqichda barqarorlik, hududiy kengayish va iqtisodiy yuksalish kuzatilsa, ikkinchi bosqichda ichki ziddiyatlar, boshqaruv muammolari va fitna jarayonlari kuchaygan. Tadqiqot tarixiy manbalar va zamonaviy ilmiy qarashlarga tayangan holda yozilgan.*

Аннотация. *В данной статье рассматривается период правления Усмана ибн Аффана, разделённый на два шестилетних этапа. Первый этап характеризуется стабильностью и расширением, второй — внутренними конфликтами и политической напряжённостью.*

Abstract. *This article analyzes the caliphate of Uthman ibn Affan in two six-year phases. The first phase is marked by stability and expansion, while the second is characterized by internal conflict and political tension.*

Kirish (Introduction)

Usmon ibn Affon davri islom tarixida davlat boshqaruvi va hududiy kengayish bilan bogʻliq muhim siyosiy bosqichdir. Mazkur maqolada uning xalifaligi ikki olti yillik bosqich doirasida tahlil qilinadi. Maqsad — dastlabki barqarorlik va kengayish bilan keyingi ichki ziddiyatlar oʻrtasidagi farqni koʻrsatish.

Metodologiya (Methods)

Maqola tarixiy voqealarni davrlashtirish va qiyosiy tavsiflash usulida tuzilgan. Ikki bosqich siyosiy barqarorlik, hududiy kengayish va viloyatlardagi norozilik

mezonlari bo'yicha taqqoslanadi. Olti yillik davrlashtirish tahliliy sxema sifatida qo'llanadi; u har bir bosqichdagi barcha voqealar bir xil xarakterga ega bo'lganini anglatmaydi.

Manbaviy asos sifatida asl maqolada al-Balazuriy (n.d.), at-Tabariy (n.d.), Ibn al-Asir (n.d.), Ibn Kasir (n.d.), Donner (n.d.) va Madelung (n.d.) asarlari sanalgan.

Natijalar (Results)

Xalifalikka kelishi

Umar ibn Xattobdan keyin shuro orqali Usmon ibn Affon xalifa etib saylandi. Bu jarayon islom siyosiy tizimida maslahat tamoyilining muhim namunasi hisoblanadi.

Birinchi olti yillik va fathlar

Bu davrda davlat barqaror rivojlandi, iqtisodiy o'sish kuzatildi va fathlar davom etdi.

Hududiy kengayish

Sharq va G'arb yo'nalishlarida hududiy kengayish kuchaydi, musulmon davlati imperiyaga aylanish bosqichiga kirdi.

Ikkinchi olti yillikdagi ziddiyatlar

Keyingi bosqichda viloyatlarda noroziliklar kuchayib, siyosiy va iqtisodiy muammolar yuzaga keldi.

Siyosiy inqirozning yakuni

Madinadagi siyosiy keskinlik Usmon ibn Affonning shahid qilinishi bilan yakunlandi.

Muhokama (Discussion)

Ikki bosqichning qiyosi hududiy kengayish bilan boshqaruv barqarorligi o'rtasidagi munosabatni ko'rsatadi. Dastlabki bosqich uchun ta'kidlangan rivojlanish keyingi bosqichda viloyatlardagi noroziliklar bilan yonma-yon keladi. Biroq iqtisodiy o'sish va siyosiy tanglik haqidagi umumiy tavsiflar miqdoriy ko'rsatkichlar yoki voqealar kesimidagi dalillar bilan to'ldirilmagan; shu sababli ular qat'iy sabab-oqibat xulosasi uchun yetarli emas.

Shuro orqali saylanish maslahat tamoyili bilan bog‘liq bo‘lsa, xalifalik oxiridagi inqiroz markaz va viloyatlar munosabatlarini alohida o‘rganishni talab qiladi.

Xulosa (Conclusion)

Usmon ibn Affon davri islom tarixida ham yuksalish, ham murakkab sinov davri bo‘lib xizmat qildi. Uning boshqaruvi davrida davlat kengaydi, biroq ichki ziddiyatlar ham kuchaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar (References)

1. al-Balazuriy. (n.d.). *Futuh al-Buldan*.
2. at-Tabariy. (n.d.). *Tarix al-rusul va al-muluk*.
3. Donner, F. M. (n.d.). *The early Islamic conquests*.
4. Ibn al-Asir. (n.d.). *Al-Kamil fi at-Tarix*.
5. Ibn Kasir. (n.d.). *Al-Bidaya wa an-Nihaya*.
6. Madelung, W. (n.d.). *The succession to Muhammad*.